

ARANY JÁNOS

ÍRJAK? NE ÍRJAK?

I

Írjak? ne írjak? egyre számolom
Határozatlan az öt ujjomon.
Nem írni, vétek; írni, kész harag...
De mikor Bikfic is verset farag!

Eh, félre tőlem együgyű szerénység!
Máshol megy az: itt *minden* a legénység;
Szegény koldúsnak táskája üres;
Ki mer, nyer, és talál az, ki keres.

Nincs szebb dolog, mint az őszinteség;
Elrejtett gyertya mi haszonra ég?
Vagy, például, mit érne a tojás,
Ha nem kiálná a tyúk: "kotkodás!"
Cégér fityeg, hol a kancsó kerülget;
Cégér ne'kül a jó bor is elülhet,
Kivált az érdem olcsó vakbora, -
Nehezen akad erre cimbora.

A nagy Simon (ki nem isméri őt!)
Az álszerénységből szépen kinőtt.
Ő az, kitől (bizony már jó minap)
Egy hirdetést hoz valamennyi lap:
Hogy ő az apja lelkinék se vár
(Nem oly bolond ő, mint Shakespeár')
Elismerésre, költői babérra,
Halál után egy foghagymát sem ér a;
Patkó se kell, ha már nem él, a lónak,
S jobb egy veréb ma, mint egy tűzok holnap:
Ismerje meg hát a világ jelenben
És bálványozza lángeszét; különben...

No, mások ezt más úton teszik,
S mindegy az út, ha összeérkezik.
Ezt elragadja "villám képzelet"
És hordja fenn "a csillagok felett";
Azé "miként sas" röptiben merész,
Felhőt eszik s bátran a napba néz;
Sok a babért fitymálja, megveti,
Mint gyermek a babot: "kell is neki!"
Míg más, ki páva-tollakkal ragyog,
Fennyen kiáltoz: "én költő vagyok!"
Némelyik "pálma", ezt ő mondja, ő;
Már most is óriás... hát még ha nő!
A másik így zár minden éneket:
"Lesz oly idő még, mely megemleget!..."

II

Hogyan? nem írni most? letenni tollamat,
Midőn, ha nem csordúl, csöppen egy kis kamat?

Midőn az olvasó már-már olvasni kezd,
S talán még rá is áll, ha mondom: vedd meg ezt!
Hála az égnek! ím, lendül a könyv-ipar:
Író, ha kurta is, lesz néki, ha kapar;
Az üzlet új, hanem elég böcsűletes,
A cikk olcsó ugyan, de kél, bár szemetes;
Aztán, szó ami szó, nekünk sem sokba áll,
Oly könnyen *termelünk*, mint aki úgy... talál;
Mint a kosárkötő, s a még olcsóbb koma...
De hisz oly régi már s kopott ez adoma.

Minden kezdet nehéz. Nálunk kivált soká
Lőn, míg a házalást a Múza megszoká:
Hogy mint tirol leány, ajtón ablakon át
Unszolja készletét s mindig-kész mosolyát.
Mert a kereskedést - ha tiszta, ha vegyes -
Fitymálva nézte a főnhéjazó begyes;
A legtisztábbik is, gondolta, nehezen
Ha nem hagy olykor egy kis piszkot a kezen.
Nem volt inyére a hétköznapi modor,
Virágillat helyen nem a *lucris odor*:
Üzér, ügyér, hajhász, csőd, firma, company,
Ily szókat ő ki sem birt volna mondani.
Nagyon rátarti volt: fenn-ült a glórián,
Övedzve néha mint karcsú görög leány,
Vagy olykor mint a Seine partjárul egy najád,
Vagy szőke Rajna-szűz, ontá arany haját.
Idegen volt, de szép, a szép "Xenidion",
S nem árulá kecsét... leszállított dijon!...

III

Írjak? ne írjak?... Egy istencsapás:
Szólnom kisebbség, bűn a hallgatás.
Mert kinek arca van és háta ép,
Ily had közé bizony átválva lép,
Kivált ha nincs is méltó fegyvere,
(Mit ér a szó, hol ostor kellene!)
S a közmondás hamar fejére gyűl:
"Ki, ugymond, e' s ama közé vegyűl!"
De mikor a civódás tére szent!
Patkóiktól még az oltár se' ment!
Fut a kilenc szűz, döng a hét halom!
Ocsmány ökölharc az irodalom!
E szentegyházbul ostorral sem árt
Kiűzni alkuszt és galamb-kufárt.

"Vitatkozás az elmét növeli",
Kocódni kissé, ez is emberi,
S az író, hogyha máshol *emberebb*,
Bizonyos pontig jól áll a szerep:
Míg tárogatva zeng a csatadal,
Lovagkesztyűben foly a viadal,
S borítja bár az arcot vas lemez,
Hisszük, nemes vonásokat fedez.
Így tört minap láncsát Kazinczy, Bajza,
Így fedte Kölcseyt Achilles pajzsa;
S ha olykor közbe szól a szenvedély,
Ha nem mindig volt más az ügy s személy
Nem kofanyelven hallá a közönség:
Az, és philippica... van ám különbség.

Való, hogy a személyes galibát
Az ügygel összevétni nagy hibád:
De mit teszesz, ha egy masült zseni
Arcodba körmöl és fogát feni?
Ha rossz poéta és rossz költemény -
Apa s fiu - ugyanazon személy.
Mert, mint a tigris védi kölykeit,
Úgy védi a papa szülötteit?
Ilyenkor nagy baj a határvonás:
- De egy epigram' mégse záptojás!...

(1856)